

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Guidelines For The Development Of Teachers' Digital Leadership Under The Secondary Educational Service Area Office Roi Et

ภิเชกพล พลเยี่ยม¹ และโกวตน์ เทศบุตร²

Piskpol Polyiam¹ and Kowat Tesaputa²

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2}

Educational Administration, Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University^{1,2}

Corresponding author: E-mail: 66918102030@reru.ac.th¹ and kowat.tes@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธีแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครู 335 คน ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือครูที่มีความโดดเด่นด้านภาวะผู้นำดิจิทัล 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.956 สภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.955) แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.46) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.25) ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล การรู้ดิจิทัล ความร่วมมือ การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมดิจิทัล 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูประกอบด้วย 5 ด้าน ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 2.1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล สนับสนุนครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการพัฒนาผู้เรียนและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ 2.2) การรู้ดิจิทัล การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ 2.3) ความร่วมมือ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัลทั้งภายในและภายนอก 2.4) การสื่อสารดิจิทัล บูรณาการหลากหลายช่องทางและการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบและปลอดภัย และ 2.5) จริยธรรมดิจิทัล เคารพกฎหมายไม่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, แนวทางการพัฒนา, ครู

The research objectives were: 1) to explore existing situations, desirable situations, and the need to develop digital; 2) to develop the guidelines to strengthen digital leadership of teachers. Mixed methods research was employed. The research was divided into two phases. Phase 1 was exploring the existing situations, desirable situations, and the needs to develop digital. The samples consisted of 335. Phase 2 was developing the guidelines to strengthen digital leadership of teachers. The informants consisted of three outstanding teachers in digital leadership, and 5 experts to evaluate the guidelines. Research instruments were a five-point rating scale questionnaire (existing and desirable situation scales were 0.956 and 0.955), respectively, and guidelines evaluation form. Statistics used were mean, standard deviation.

The research findings revealed that: 1) 1) the current state of digital leadership among teachers, overall, was at a high level ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.46), the desired state was at the highest level ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.25), and the needs, ranked from most to least important, were: digital vision, digital literacy, collaboration, digital communication, and digital ethics. 2) The guidelines for developing teachers' digital leadership consist of five areas. The evaluation results showed that the guidelines were highly appropriate and highly feasible, comprising: 2.1) digital visionary: school encourages teachers to apply digital technology for developing learners, teachers' collaboration to drive students' quality and create digital learning culture in school; 2.2) digital literacy: continuously develop digital competencies of teachers, and creating learning innovation to enhance students' quality; 2.3) collaboration: develop learning network within school and other schools; 2.4) digital communication: integrating various channels in applying digital technology for communication, and systematically and safely information database management; and 2.5) digital ethics: compliance with digital laws and intellectual properties, risk prevention, and create works that do not infringe on intellectual property rights.

Keywords: Digital leadership, Development guidelines, Teacher

การศึกษาในยุคใหม่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อรองรับแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทำให้การศึกษาไม่เพียงแต่ต้องผลิตองค์ความรู้ใหม่ แต่ยังต้องต่อยอดความรู้เดิมบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้ต้องมีลักษณะเปิดกว้าง ยืดหยุ่น และ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในบริบทที่หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดการศึกษาที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (อมรรตน์ เตชะนอก, 2563, น. 364) ครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 ต้องมีความรู้ในศาสตร์ด้านเนื้อหาความรู้ในวิชาที่สอน และศาสตร์ด้านการสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอน ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ดี มีความสามารถในการด้าน ICT มีคุณธรรมจริยธรรม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นให้ผู้เรียนได้อย่างมีศักยภาพ เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีศักยภาพในการสร้างนวัตกรรม ทำให้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การมีวิจักษณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ไม่เหมือนใครและมีความรู้เป็นเชิงบวก ทั้งนี้ยังต้องมีความรับผิดชอบ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560, น. 73) ครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ บทบาทของครูคือนำไปสู่การบูรณาการของเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในระบบการศึกษา และเพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทิศทางการจัดการเรียนรูที่รวดเร็วนี้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งการเตรียมครูที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้ครูมีความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยี และเกิดภาวะผู้นำในยุคสังคมดิจิทัล องค์การนั้นจึงจำเป็นต้องมีทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การทำความเข้าใจในบทบาทของผู้นำในยุคดิจิทัลนั้น จะช่วยให้องค์กรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งได้ ในยุคดิจิทัลต้องมีการพัฒนาความรู้ทักษะพร้อมรับการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ จึงจะเป็นผู้นำในยุคสังคมดิจิทัลที่แท้จริง (เยาวลักษณ์ จิตต์วโรดม, 2560, น. 68)

ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูในยุคดิจิทัลในการทำงานโดยนัยหนึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อนครูผู้สอนและผู้เรียน กระตุ้นความรู้ และความคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ครูที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถส่งต่อความรู้ให้กับครูผู้สอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเรียนรู้สื่อใหม่ในรูปแบบสื่อสามมิติ สื่อแอนิเมชันและใช้ปัญญาประดิษฐ์ให้เกิดนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัลใหม่ นวัตกรรมดิจิทัลจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาและใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ ทั้งนี้ การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้งานจึงควรเริ่มจากการตั้งเป้าหมาย ให้ตอบสนองในการจัดการศึกษาในอนาคต เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการนำเอาเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ตรงตามวิสัยทัศน์ขององค์กรนั้น ๆ (ทินกร บัวชู, 2562, น. 46) แม้งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารและครูจะมียู พอสสมควร แต่ยังม้งานวิจัยจำกัดที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง ประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับ ครูในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลัยเอ็ด โดยเฉพาะ

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างจริงจัง งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของครูในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลัยเอ็ดยังพบว่าครูบางส่วนขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู จึงอยากนำปัญหานี้มาพัฒนาและส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำดิจิทัล โดยเฉพาะงานที่ศึกษาทั้งสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับครูอย่างเป็น ระบบ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการจำเป็นที่แท้จริง

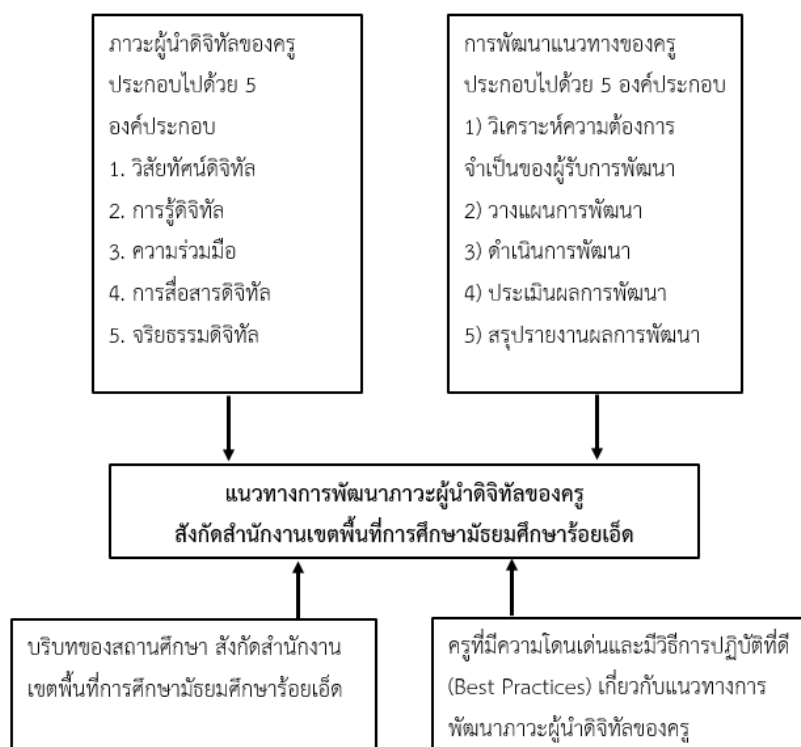

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ องค์ประกอบจาก (Zhu, 2016, p. 157, Tran, 2017, p. 86, Sullivan, 2017, p. 141, Kane, 2018, p. 43, Sheninger, 2019, p. 78, Chandrasekar, A., & Mallis, E. 2021, pp. 6-31; Gavin Wright and Jeffrey Ritter, 2023, จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ, 2560, น. 29; ธนภฤต พรหมนันท, 2560, น. 20-23, จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561, น. 306, จักรกฤษณ์ สิริริน, 2561, จิตกรร จันทรัสข และจิรนนท์ วัชรกุล, 2564, น. 40-43, ดารารุวรรณ ถวิลการ, 2564, น. 179-183, ภูริรัตน์ สุกใส, 2565, น. 31, รุจาภรณ์ ลักษณะดี, 2565, น. 44) จึงได้ภาวะผู้นำ ดิจิทัลของครู 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) ความร่วมมือ 4) การสื่อสารดิจิทัล และ 5) จริยธรรมดิจิทัล และ การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครู ที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้รับการพัฒนา 2) วางแผนการพัฒนา 3) ดำเนินการพัฒนา 4) ประเมินผลการพัฒนา 5) สรุปรายงานผลการพัฒนา โดยมีกระบวนการพัฒนาแนวทาง 2 ระยะ คือ 1) การศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู 2) การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ของครู ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ แต่ละระยะประกอบด้วย 1) ขั้นตอนดำเนินการ 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของครู

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของครู และนำมาเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีอยุธยา จำนวน 2,523 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 161 คน และครู จำนวน 2,362 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีอยุธยา, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัด จำนวน 335 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางของ Krejcie & Morgan (1970) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครู จำนวน 313 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน, สถานศึกษาขนาดกลาง คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน, สถานศึกษาขนาดใหญ่ คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน, สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของครู จำนวน 27 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .956 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .955

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากคณะครูศาสตร์และพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถามเสนอผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและครูตอบแบบสอบถามโดยส่งทางไปรษณีย์และ Google form ผ่านทาง แอปพลิเคชัน LINE แบบสอบถาม 335 ชุด ได้อัตราการตอบกลับ 100 เปอร์เซ็นต์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 42-44)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 อยู่ในระบับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู โดยหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง $PNI_{modified} = (I - D) / D$ โดย I = ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และ D = ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู

1. ผู้วิจัยนำเอาผลการประเมินความต้องการจำเป็นมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อนำไปสัมภาษณ์ครูผู้ที่มีความโดดเด่นด้านภาวะผู้นำดิจิทัล ครูผู้ที่มีความโดดเด่นด้านภาวะผู้นำดิจิทัล จำนวน 3 คน ที่ได้รับรางวัล OBEC AWARDS ปีการศึกษา 2567 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับรางวัลระดับประเทศ ระดับภาค ระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร นำมาสร้างแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ ดังนี้

1.1 เป็นนักวิชาการที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.3 เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ชำนาญการพิเศษหรือเทียบเท่าขึ้นไปจำนวน 1 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยครูผู้ที่มีความโดดเด่นด้านภาวะผู้นำดิจิทัล จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์และพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์จากครูในการให้สัมภาษณ์ และตกลงนัดหมายวัน เวลา สถานที่ให้สัมภาษณ์ โดยไปพบและสัมภาษณ์โดยตรงและออนไลน์

4.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์และพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยประสานส่งและขอรับคืนผ่านช่องทางออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู โดยการศึกษาและทำความเข้าใจนัยแห่งความหมายของคำให้สัมภาษณ์ และสร้างข้อสรุปเป็นความเรียงตามด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อ สนับสนุนข้อสรุป

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D.=0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และเรียงลำดับความต้องการการจำเป็นจากมากไปน้อย คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การรู้ดิจิทัล ความร่วมมือ การสื่อสารดิจิทัล และจริยธรรมดิจิทัล ตามลำดับ แสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ค่า $PNI_{modified}$ และลำดับความความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโดยรวม

ภาวะผู้นำดิจิทัลของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified} = (I-D)/D$	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.29	0.56	มาก	4.85	0.29	มากที่สุด	0.130	1
2. การรู้ดิจิทัล	4.31	0.54	มาก	4.87	0.28	มากที่สุด	0.129	2
3. ความร่วมมือ	4.32	0.57	มาก	4.87	0.29	มากที่สุด	0.127	3
4. การสื่อสารดิจิทัล	4.35	0.56	มาก	4.88	0.29	มากที่สุด	0.121	4
5. จริยธรรมดิจิทัล	4.56	0.47	มากที่สุด	4.91	0.26	มากที่สุด	0.077	5
โดยรวม	4.36	0.46	มาก	4.87	0.25	มากที่สุด	0.117	-

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.27	0.37	มาก	4.60	0.42	มากที่สุด
1. สถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้นับสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู	4.00	0.70	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา และเลือกใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียน	4.20	0.83	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
3. สถานศึกษาวางแผนและดำเนินการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับแผนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.45	มาก	4.70	0.45	มากที่สุด
4. บุคลากรเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับแผนงานและนโยบายของสถานศึกษา	4.00	0.70	มาก	4.60	0.90	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5. คณะครูร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงดิจิทัล	4.00	0.70	มาก	4.70	0.45	มากที่สุด
2. ด้านการรู้ดิจิทัล	4.20	0.45	มาก	4.70	0.45	มากที่สุด
1. กระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.20	0.83	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ครูมีการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดเพื่อเลือกใช้หน่วยการเรียนรู้ สื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.10	0.84	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
3. ครูพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น	4.00	0.70	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สถานศึกษามีการพัฒนาครู ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.83	มาก	4.55	0.55	มากที่สุด
3. ด้านความร่วมมือ	4.10	0.42	มาก	4.70	0.45	มากที่สุด
1. คณะครูแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพร้อมทั้งสร้างคลังความรู้ดิจิทัลและช่องทางเผยแพร่	4.00	0.70	มาก	4.40	0.55	มาก
2. สถานศึกษาระดับต้นการมีส่วนร่วมของคณะครูในการช่วยกันคิดและปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดวางบุคลากรตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ	4.20	0.45	มาก	4.80	0.65	มากที่สุด
3. สร้างเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและระบบออนไลน์ที่หลากหลายให้กับบุคคลในโรงเรียนและนอกโรงเรียน	4.00	0.70	มาก	4.00	0.50	มาก
4. มีการพัฒนาสมรรถนะที่หลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะของงาน และประสานงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	4.00	0.75	มาก	4.60	0.90	มากที่สุด
5. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาตนเองของครู	4.25	0.83	มาก	4.55	0.75	มากที่สุด

(ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านการสื่อสาร	4.20	0.45	มาก	4.70	0.55	มากที่สุด
1. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการสื่อสารให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งการเรียนการสอนและการทำงาน	4.40	0.83	มาก	4.80	0.90	มากที่สุด
2. สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและส่งเสริมการแบ่งปันสื่อการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มสาธารณะ	4.10	0.84	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
3. เลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดเก็บฐานข้อมูลต่างๆ ภายในสถานศึกษาผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.25	0.70	มาก	4.80	0.50	มากที่สุด
5. ด้านจริยธรรมดิจิทัล	4.10	0.38	มาก	4.55	0.28	มากที่สุด
1. ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบกฎหมาย พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ และจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.25	0.83	มาก	4.80	0.65	มากที่สุด
2. ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา	4.10	0.84	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
3. ร่วมสร้างจิตสำนึกในการสร้างสรรค์ผลงานผ่านกฎเกณฑ์ข้อตกลง	4.40	0.70	มาก	4.80	0.55	มากที่สุด
4. ศึกษาความรู้ด้านกฎหมายใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการป้องกันการกระทำผิด	4.25	0.83	มาก	4.55	0.75	มากที่สุด
รวม	4.16	0.40	มาก	4.64	0.40	มากที่สุด

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=0.40) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D.=0.40)

2. การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู มีวิธีการดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์ดิจิทัล

2.1.1 สถานศึกษากำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู

2.1.2 ครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา และเลือกใช้เทคโนโลยี เพื่อให้อุปสนองต่อการพัฒนาผู้เรียน

2.1.3 สถานศึกษาวางแผนและดำเนินการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

อย่างต่อเนื่อง

2.1.4 บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับแผนงานและนโยบายของสถานศึกษา

2.1.5 คณะครูร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงดิจิทัล

2.2 การรู้ดิจิทัล

2.2.1 กระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ครูมีการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดเพื่อเลือกใช้นวัตกรรมสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2.3 ครูพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

2.2.4 สถานศึกษามีการพัฒนาครู ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2.3 ความร่วมมือ

2.3.1 คณะครูแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพร้อมทั้งสร้างคลังความรู้ดิจิทัลและช่องทางเผยแพร่

2.3.2 สถานศึกษาระดมทุนการมีส่วนร่วมของคณะครูในการช่วยกันคิดและปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดวางบุคลากรตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ

2.3.3 สร้างเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและระบบออนไลน์ที่หลากหลายให้กับบุคคลในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2.3.4 มีการพัฒนาสมรรถนะที่หลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะของงาน และประสานงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.3.5 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาตนเองของครู

2.4 การสื่อสารดิจิทัล

2.4.1 ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการสื่อสารให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งการเรียนการสอนและการทำงาน

2.4.2 สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและส่งเสริมการแบ่งปันสื่อการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มสาธารณะ

2.4.3 เลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดเก็บฐานข้อมูลต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาผ่านการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.5 จริยธรรมดิจิทัล

2.5.1 ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบกฎหมาย พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.5.2 ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

2.5.3 ร่วมสร้างจิตสำนึกในการสร้างสรรค์ผลงาน ผ่านกฎเกณฑ์ข้อตกลง

2.5.4 ศึกษาความรู้ด้านกฎหมายใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการป้องกันการกระทำผิด

อภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านดิจิทัลให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นและตระหนักถึงการใช้อย่างเหมาะสม ความจำเป็นในการที่มีองค์ความรู้และพัฒนาในด้านดิจิทัล ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของครูที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาและพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ กันตชาติ กุดนอก (2565) ซึ่งกล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ถือเป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน การสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนด้านดิจิทัลของโรงเรียนวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนด้านดิจิทัล รวมทั้ง แผนพัฒนาโรงเรียนหรือแผนการสอน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุจน์นทร์ รททอง และมลรักษ์ เลิศวิสัย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวพร้อมการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อการศึกษาระบบดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปรับกระบวนแบบและกฎหมาย รวมทั้งการปรับวัฒนธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 3) วิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัลและการประยุกต์ใช้แบบก้าวกระโดดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สอดคล้อง

กับจุฬารณณ์ ลักษณะดี (2565) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทิศทางการศึกษาและการมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า พร้อมสามารถคาดการณ์ในการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาได้ โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจและร่วมวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารและเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก ทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมในการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถก่อเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต วันชัย สุขตาม และคณะ (2562) กล่าวว่า การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็น ในยุคเปลี่ยนผ่าน จึงต้องมีผู้ที่มีความสามารถในด้านภาวะผู้นำดิจิทัลให้ครอบคลุมใน 7 มิติคือ รูติดิจิทัล เน้นประชาชน การเรียนรู้ การปรับตัว การขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ยอมรับวัฒนธรรมและทำงานร่วมกัน

3. ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู พบว่า ค่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยรวมที่ต่างกัน เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ในทุกด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรูติดิจิทัล 3) ความร่วมมือ 4) การสื่อสารดิจิทัล และ 5) จริยธรรมดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะด้านดิจิทัลให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเป้าหมายสู่การเป็นครูดิจิทัลที่พร้อมสนับสนุนโรงเรียนและระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าแนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของพัชรินทร์ ไชยบุบผา (2564) ที่ระบุว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในยุคโควิด-19 อยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 ที่เปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตและกระบวนการจัดการศึกษาไปทั่วโลก โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์หรือการถ่ายทอดผ่านสัญญาณโทรทัศน์ สถานการณ์ดังกล่าวถูกเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับ นัยนา อักษรมัต และกาญจนา โมจิน (2563) ยังให้การสนับสนุนว่าการสอนออนไลน์ในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-19 มีประสิทธิภาพในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ครูต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาทักษะในการรับมือกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ครูต้องเสริมสร้างความพร้อมและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การสื่อสาร และการถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการให้คำปรึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการภาวะผู้นำดิจิทัลของครู มีองค์ประกอบของแนวทาง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการรูติดิจิทัล ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร ด้านจริยธรรมดิจิทัล และหลังการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทาง อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวทางคือ ขั้นตอน กระบวนการ วิธีการพัฒนาอย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับผู้ที่จะพัฒนาได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ตั้งไว้หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร จึงมีแนวทางการพัฒนาครู 5 ขั้นตอน 1) วิเคราะห์ความต้องการของผู้ที่จะพัฒนาว่าต้องการพัฒนาความรู้ในด้านใด 2) วางแผนการพัฒนาเพื่อให้มีขั้นตอน 3) ดำเนินการพัฒนาสิ่งที่ผู้ต้องการพัฒนา 4) ประเมินผลการพัฒนาเพื่อหาข้อดีข้อเสียหรือด้านที่ควรปรับปรุง 5) สรุปผลการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางและนำไปสู่ปฏิบัติ เหตุที่สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด แต่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เกิดจากความสามารถและความรู้ในการใช้ดิจิทัลของครูในปัจจุบันยังไม่ตอบสนองความต้องการในการทำงานจึงมีความประสงค์ที่ต้องการได้รับการพัฒนาในด้านดิจิทัลให้มากขึ้น ทั้งนี้ การมีแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ในการพัฒนาความรู้ในการใช้ดิจิทัลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานหรือการพัฒนาองค์กรเปรียบเหมือน เข็มทิศและรากฐาน การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลจึงเหมือน

การกำหนดจุดหมายเพื่อกำหนดให้การทำงานหรือการพัฒนาองค์กรบรรลุผลสัมฤทธิ์จึงมีความสำคัญเป็นลำดับแรก การนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” และการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น ระบบการจัดเก็บข้อมูลบิกดาต้า, การยกระดับการจัดการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์) วิสัยทัศน์ดิจิทัลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จะช่วยให้การนำนโยบายจากส่วนกลางลงสู่ภาคปฏิบัติในท้องถิ่นให้มีความชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเซาเรต ใจทัต (2559) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแนวทางไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานการลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการวางแผนที่ดีมีจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นและทำให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ รวงทอง ฤาพันธ์ (2557, น. 59-61) ได้ให้กระบวนการพัฒนาแนวทางไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการวางแผนพัฒนา เป็นการเตรียมการก่อนการพัฒนาเกี่ยวกับการประชุมครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อร่วมการวางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนา และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นอยู่ 2) ขั้นการพัฒนา เป็นการสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากหลังจากที่มีการสาธิตและให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ 3) ขั้นตรวจสอบ เป็นการสังเกตการณ์ การปฏิบัติงานและการให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังจากผู้พัฒนาชี้แนะการทำงานแล้ว ผู้เข้ารับการพัฒนาจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ผู้พัฒนาทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานของผู้เข้ารับการพัฒนา 4) ขั้นสะท้อนคิด เป็นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การนำเสนอผู้เข้าร่วมการพัฒนาเพื่อรับฟังข้อสะท้อนคิดสรุปผลการพัฒนา 5) ขั้นการปรับปรุง เป็นขั้นตอนที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผล การประเมิน การตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขั้นตอนนี้อาจจะกระทำควบคู่ไปกับทุก ๆ ขั้นตอนของกิจกรรมพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน อ่อนลออและคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ผลการศึกษาวีจยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล มีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการดังนี้ 1) ส่งเสริมการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี 2) มีการสร้างสังคมแห่งปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถใหม่ ๆ 3) เต็มใจทดลอง ด้วยการตั้งข้อสังเกตและนำไปสู่การเกิดปัญญาและสร้างนวัตกรรม ใหม่ ๆ 4) ความคล่องตัว พัฒนาความรู้สู่การเป็นมืออาชีพทางด้านดิจิทัล และ 5) การสร้างวิสัยทัศน์และแผนการวางกลยุทธ์ให้ก้าวทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ไปใช้ในการพัฒนาครูนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและครู ควรทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู แก่ผู้เข้ารับการพัฒนา ก่อนการนำ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูไปใช้ เพื่อให้ทราบแนวทางการดำเนินงานและผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถศึกษาหาความรู้ก่อนการเข้าอบรมพัฒนา
- 1.2 การนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพิจารณาบริบทควบคู่ไปกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู
- 1.3 การนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ไปใช้นั้น สามารถปรับระยะเวลาในการพัฒนาแต่ละขั้นตอนอาเจียดยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและควรพัฒนาให้ครบทุกขั้นตอนตามแนวทางที่วางไว้
- 1.4 การนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ควรคำนึงถึงความรู้และความสามารถของวิทยากรผู้ให้ความรู้ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของแนวทางการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างครูหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำดิจิทัลของครูเป็นระยะ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่อง เพื่อค้นหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของภาวะผู้นำดิจิทัลของครู

2.3 ควรให้มีการศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหาและไม่หลงทาง

2.4 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ไปใช้เพื่อให้ทราบผลการใช้แนวทางและเพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ คิริสุทธิ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญมณีน นวลสิงห์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชำญญญา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แนวคิดให้คำแนะนำตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนทางการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

รายการอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmsis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023012463421229134_fulltext.pdf
- จิรพล สังข์โพธิ์และสุภาวดี ตีรสิริสุนทร. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัล กรณีศึกษา : องค์กรไอทีและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับไอที ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2561, 10 สิงหาคม). IQ ใช้วัดระดับเชาวน์ปัญญามานานกว่าร้อยปี นี้ยุค 4.0 ต้องวัดกันที่ 'DQ' แล้ว. <https://www.salika.co/2018/09/17/40-era-iq-dq/>
- จิตรกร จันทรสุข. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 36 - 49.
- ชีวิน อ่อนลออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และสวิตา อ่อนลออ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), 108-109.

เชาวเรศ ใจทัต. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัด

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
<http://202.28.34.124/xmlui/handle/123456789/2718>
- ดาววรรณ ถวิลการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล *Digital Leadership*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวีศักดิ์ จินดาบุรุษ. (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 7(2), 14-29.
- ทินกร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์สาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 9(1), 286-294.
- ธนกฤต พรหมนันท. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา). คลังปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นัยนา อักษรมัต และกาญจนา โกสิน. (2563). การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพสำหรับการสอนออนไลน์ในช่วงวิกฤตการณ์ระบาดของไวรัสโควิด-19. *คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ ไชยบุบผา. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในยุค นวัตกรรม [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
<http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4185/1/RMUTT-175293.pdf>
- ภูริรัตน์ สุกใส. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เยาวลักษณ์ จิตต์วโรดม. (2560). บทบาทและทักษะหลักของภาวะผู้นำในสังคมยุคดิจิทัล Role and Key Skills of Digital Society Leadership. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 9(2), 81-91.
- รัฐันท์ รททอง และมลรัญ เลิศวิสัย. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกองอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *Journal of Roi Kaensam*, 6(11), 223-234.
- จุฬารัตน์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำการดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 [ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก]. <https://art.krirk.ac.th/paper-education-administration/>
- รวงทอง ถาวรณัฐ. (2557). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/33343
- วันชัย สุขตาม จิรายุ ทรัพย์สิน, และสุรศักดิ์ ชะมา. (2562). การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 1(2), 63-75.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2567*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 364-373.
- Chandrasekar, A., & Mallis, E. (2021). *Digital leadership readiness: Lessons from Singapore*. NC: Center for Creative

Leadership.

Wright, G., & Ritter, J. (2023). *Digital leadership*. TechTarget. <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/digital-leadership>.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Kane, C.G. (2018). *Common traits of the best digital leaders*. MIT Sloan Management Review. <https://sloanreview.mit.edu/article/common-traits-of-thebest-digital-leaders>.

Sullivan. (2017). *8 skills every digital leader needs*. CMSWire. <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs>.

Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: changing paradigms for changing time*. Corwin Press.

Tran, L. (2017). *Digital transformation: The 5 must-have skills for digital leader*. InLoox. <https://www.inloox.com/company/Blog/articles>

Zhu, p. (2016). *Five key elements in digital leadership*. Future of CIO. <http://futureofcio.blogspot.com/2016/10/digital-leadership-effectiveness.html>.